Швед Т.В.
Національний університет харчових технологій
Київ, Україна

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ: МОЖЛИВІ РИЗИКИ ТА ЗАГРОЗИ

Розвиток сучасної економіки тісно пов'язаний зі зміною ролі знань та інформаційних технологій в суспільному виробництві. Зокрема, діджиталізація дозволяє як найефективніше пов’язати сферу виробництва, освіти та інформації і є провідною ознакою розвитку сучасного глобалізаційного суспільства. Діджиталізація, як визначає провідна світова дослідницька та консалтингова компанія у сфері інформаційних технологій Gartner, є використанням цифрових технологій для зміни бізнес-моделі, які сприятимуть залученню нових доходів та цінних творчих можливостей [1].

Діджиталізація розглядається як діяльність, що базується на інформаційних технологіях. Цифрова трансформація на сьогодні є глобалізаційною вимогою оптимізації бізнес-процесів компаній, що сприяє появі нових каналів комунікації з економічними суб’єктами, удосконаленню товарів, зміні методів зберігання та обробки даних тощо. Новий етап діджиталізації визначила пандемія Covid-19, що прискорило впровадження інновацій як в діяльності компаній так і в повсякденному житті.

Однак, швидкий розвиток діджиталізації є джерелом не лише нових перспектив, а й можливих загроз. Так, у звіті, наданому Організацією економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), зазначається: «...цифрові технології можуть бути руйнівними з майбутніми негативними наслідками для продуктивності, зайнятості та добробуту. Вони можуть витіснити працівників з ринку праці та погіршити нерівність у доступі та використанні, що призводить до нового цифрового розриву та зростання нерівності» [2]. ООН

також визнає цифровізацію однією з чотирьох головних загроз, з якими стикається людство, оскільки очікувані переваги цифрових технологій нівелюються новими ризиками. А на думку провідних фахівців в сфері цифровізації Групи Світового банку поширення діджиталізації в управлінні ще не виправдали сподівань, незважаючи на значний обсяг вдалих прикладів застосування та впливу новітніх технологій на глобальну продуктивність, збільшення перспектив для середнього класу. Зокрема, Світовий банк зазначає, що цифрові технології поширюються, але отриманих від цього доходів поки недостатньо, оскільки практично більша половина світового населення знаходиться поза доступу Інтернету і відповідно не бере участь у цифровій економіці. Також деякі передбачувані вигоди цифрових технологій нівелюються ризиками, що виникають.

Серед основних загроз, пов'язаних з діджиталізацією – повільним зростанням продуктивності, нездатнісю економічної політики реагувати на майбутні шоки, посиленням напруги між країнами за технологічне домінування, активізацією кіберзлочинності, проблемою підвищення кваліфікації, посиленням цінової конкуренції на ринку праці та інших – виділяють появу «цифрових розривів» та посилення «цифрової нерівності», що пов'язано з поглибленням нерівномірності доступу до соціально-економічних, культурних, освітніх та інших можливостей внаслідок нерівномірного доступу до інформаційних комп'ютерних технологій. Як наслідок, були запропоновані рекомендації щодо подолання «цифрової нерівності» як на міжнародному рівні, так і для окремих країн. «Цифрова нерівність призводить до зниження якості життя: менше можливостей, погіршується охорона здоров'я та освіта. «Цифрова нерівність» є наслідком інших нерівностей і водночас поглиблює ті нерівності, які виникли раніше. У результаті стверджується, що не приділяти уваги стимулюванню інтеграції інформаційних технологій у всі сфери суспільного життя буде означати зменшення конкурентоспроможності у глобальній економіці. За даними Світового банку, нерівність зростає, особливо в багатших країнах, але все більше і більше в країнах, що розвиваються. І, хоча

кількість демократичних держав зростає, експерти наголошують, що частка вільних і чесних виборів зменшується [3]. Ці тенденції зберігаються, але, як було зазначено вище, не завдяки цифровим технологіям, а всупереч їм. За відсутності підзвітних інституцій державні інвестиції в цифрові технології посилюють вплив панівних класів, що може призвести до підпорядкування політики інтересам політичних еліт та посилення державного контролю. А оскільки діджиталізація економіки сприяє розвитку природних монополій, відсутності конкурентного ділового середовища, то це може призвести до збільшення концентрації ринку, що вигідно компаніям-монополістам.

Отже, діджиталізація здатна здійснити величезний вплив на людство, але, якщо блага не розподілятимуться рівномірно, можна опинитись у самому нерівноправному світі, ніж будь-коли (країни, в яких економіка базується на дешевій робочій силі, не зможуть конкурувати з лідерами і не матимуть ресурсів, щоб дати нову кваліфікацію працівникам). Тому, щоб переваги цифрових технології організацій реального сектору економіки змогли проявитися повною мірою, потрібен їх збалансований розвиток.

Використані джерела

1. Brennen J. S., Kreiss D. «Digitalization» in Jensen K. B., Rothennbuhler E. W., Pooley J. D. and Craig R. T. (Eds). The International encyclopedia of communication theory and philosophy, Wiley-Blackwell, Chinchester, 2016. Pp. 55–56.

2. Key Issues for Digital Transformation in the G20. Report Prepared for a Joint G20 German Presidency. – OECD, 12 January 2017, https://www.oecd.org/g20/key-issues-for-digital-transformation-in-the-g20.pdf.

3. The Global Risks Report 2019. 14th Edition. – World Economic Forum, http://www3.weforum.org/docs/WEF_ Global_Risks_Report_2019.pdf.